

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ชุมชนกับการดูแลเด็กบกพร่องทางสติปัญญา : กรณีศึกษามารดาที่บุตรออทิสติก” ครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเป็นมารดาที่มีบุตรออทิสติกอยู่ในความดูแล และครอบครัวอาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 10 ครอบครัว ซึ่งได้พยานุตรมารับการบำบัด ณ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ และคลินิกกิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกที่บ้านของกลุ่มเป้าหมายแต่ละราย โดยมีแนวคำถามปลายเปิด 5 ข้อ ที่ประกอบไปด้วย คำถามนำเกี่ยวกับเรื่องการดูแลทั่วไป และคำถามหลักที่เจาะลึกถึงวิธีการที่มารดาใช้ในการดูแล ความคิดเห็นต่อการดูแล ความคาดหวัง ตลอดจนแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำนั้น และทำการวิเคราะห์ข้อความ วิเคราะห์หาเรื่องราวในประเด็นต่างๆ คือ การดูแลของมารดาต่อบุตรออทิสติก แนวคิดและความรู้สึกที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของมารดาในพฤติกรรมการดูแลบุตรออทิสติก แหล่งข้อมูลที่มารดาได้รับการสนับสนุนในการช่วยเหลือต่อการดูแลบุตรออทิสติก ความคาดหวังของมารดาต่อบุตรออทิสติก และแนวคิดและเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของความคาดหวังของมารดาต่อบุตรออทิสติก

ผลการศึกษาพบว่า การดูแลของมารดาก่อนที่จะพบว่าลูกผิดปกติ พบว่า มารดาให้การดูแลบุตรออทิสติกแบบปกติ/แบบทั่วๆ ไป โดยเน้นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ซึ่งพบในมิติ การช่วยเหลือเรื่องการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน การดูแลบุตรไม่ให้ได้รับอันตราย และการดูแลทางด้านสุขภาพทั่วๆ ไป ในการดูแลของมารดาช่วงที่สังเกตเห็นพฤติกรรมความผิดปกติ แต่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ มารดากลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักและให้การดูแลในมิติต่างๆ เพิ่มขึ้น คือ การดูแลทางด้านพัฒนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสังเกตและการแสวงหาข้อมูลด้านพัฒนาการเพิ่มเติม และการพานุตรไปพบแพทย์ สำหรับการดูแลของมารดาหลังจากพบแพทย์และแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นออทิสติก มารดามีการดูแลในลักษณะดังนี้ การให้ความสำคัญของการดูแล การพานุตรเข้ารับการบำบัด และการบำบัดในแต่ละด้านจากนักวิชาชีพ สำหรับแนวคิดและเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของมารดา

คือพฤติกรรมการดูแลบุตรนั้น พบแนวคิดว่าเป็นการกระทำตามบทบาท ความเชื่อ ตามที่มีผู้แนะนำ และจากแรงผลักดันที่เกิดจากความกังวลของมารดา นอกจากนี้ มารดาได้รับการสนับสนุนในการช่วยเหลือต่อการดูแลบุตรจากแหล่งต่างๆ เช่น คำแนะนำจากนักวิชาการ ญาติ เพื่อน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปกครองอื่นๆ สื่อต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในประเด็นความรู้สึกของมารดาต่อการดูแลบุตรนั้น พบความรู้สึกวิตกกังวล เหน็ดเหนื่อย หงุดหงิด กังวล ความรู้สึกผิด เสียใจ และความรู้สึกทำทนาย สำหรับความรู้สึกต่อผลของการดูแลบุตรนั้น พบว่า มารดามีความรู้สึกโล่งใจ ดีใจ ความรู้สึกภูมิใจ คุ้มค่า และความรู้สึกอยากทุ่มเท และในประเด็นความคาดหวัง มารดากลุ่มเป้าหมายมีความคาดหวังว่า ให้บุตรอยู่ในสังคมได้ ไม่ถูกหลอก ไม่ถูกเอาเปรียบ มีอาชีพ หุดได้ ช่วยตนเองได้ เรียนหนังสือได้ รวมทั้งการช่วยเหลือจากครอบครัวและการสนับสนุนจากสังคม โดยมีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของความคาดหวังคือ เป็นการชดใช้เวรกรรม พิษารณาศัภยภาพของบุตร การอยู่ในสังคมได้และเป็นบทบาทของมารดา

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือ ในวิธีการดูแลบุตรของมารดา มารดารับรู้และเข้าใจถึงบทบาทของตนและให้คุณค่าความสำคัญต่อการทำบทบาทอย่างทุ่มเท ควรสนับสนุน ความเอื้ออาทรในการดูแลบุตรออกทีสติกของสมาชิกในสถาบันครอบครัว ซึ่งมารดาก็แสดงความคาดหวังไว้ และพบได้ในผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ด้วย รวมถึงการช่วยเหลือจากชุมชน สังคม ดังเช่นการพัฒนาเครือข่ายการช่วยเหลือเด็กออทีสติก และครอบครัวแบบองค์รวม